

Potomci prvič uradno na obisku

TRST Gospe Majda in Danica Colja sta se odzvali na vabilo generalnega konzula Republike Slovenije v Trstu Gregorja Šuca in včeraj prvič uradno obiskali vilo Tomažič v Ulici dei Porta. Obe sta tam preživele nekaj otroških let, na vilo pa ju vežejo lepši in težji spomini. Nekatere izmed teh sta včeraj delila s svojimi gostitelji. Konzul Šuc in soproga Zala Banov sta ju povabila, da bi jima sestrični Pina - Pinka in Danice Tomažič поблиže predstavili zgodovino družine in poslopja, v katerem danes živi družina Šuc. Pred prihodom v Trst sta se zakonca sicer poglobila v zgodovino Tomažičev in hiše pri Svetem Alojziju. Hiša se je z leti, tudi spričo prenove pred dobrim desetletjem, spremenila. Čas in prenova pa nista izbrisala zgodovine in trpkih spominov.

Na obisku zadnja priča krutosti

Vila Tomažič Generalni konzul Gregor Šuc in soproga Zala Banov sta včeraj v diplomatski rezidenci sprejela Majdo in Danico Colja, sestrični Danice in Pina Tomažiča. Med simbolično pomembnim in izredno čustvenim dogodkom sta predstavili osebne spomine

Jadran Vecchiet

TRST Vila Tomažič v Ulici dei Porta je ena izmed zgodovinsko najpomembnejših slovenskih stavb v Trstu. Tabla, ki jo je dala postaviti Republika Slovenija, zdajšnja lastnica poslojpa, pove marsikaj. »Dom družine, ki se je zaradi zvestobe, odpora, velikodušja in tragične usode vpisala v trajen spomin Slovencev.« Vila je bila namreč last družine Tomažič. Najdlje gospe Eme Colja, vdove Tomažič, kateri je krutost vojne iztrgala sina Pina – bolj poznane pod imenom Pinko –, hči Danico in moža Josipa – Pepija. Včeraj jo je po skoraj 80 letih prvič obiskala Daničina in Pinova sestrična Majda Colja. Slovenski generalni konzul v Trstu Gregor Šuc in soproga Zala Banov sta namreč v vilo prvič po prenovi povabila na obisk sorodnike Tomažičev.

»Vse je drugačno«

Vila je po smrti Eme Colja Tomažič prešla v last sklada Sergija Tončiča. Leta 2002 pa jo je odkupila Republika Slovenija, ki je v letih po kupoprodaji poslojpe obnovila. V Ulici dei Porta 16 domuje odtlej generalni konzul Slovenije v Trstu.

»Iz Ljubljane smo prišli z izjemnim spoštovanjem,« je med obiskom dejal generalni konzul. Pred selitvijo v Trst sta namreč s soprogo prebrala, kar se je dalo o vili Tomažič in družini. Ne nazadnje ima malokatera diplomatska rezidenca takšno pestro zgodovino. Zato se jima je zdelo samoumevno, da povabita na obisk sorodnike. Poleg izrednega simboličnega pomena obiska je družina, ki trenutno začasno prebiva v hiši pri Svetem Alojziju, hotela spoznati zadnji priči zgodovine vile in jima prisluhniti o njunem doživljanju in odraščanju v senci Pinove lipe in težke zgodovine. Majda in Danica Colja sta se, kljub žalostnim spominom, z družinama radi odzvali na vabilo.

»Vse je drugačno,« je ob prvem pogledu na vilo dejala Majda Colja, ki že vrsto let živi v Ljubljani. Majda je v hiši, ki so jo Tomažiči dali zgraditi v gornjem desnem kotu vrta Frیده Engelmann, preživela nekaj let otroštva. Njena starša sta bila leta 1943 aretirana, zato sta zatem za Majdo skrbeli zakonca Tomažič. Druga svetovna vojna je od Sveta, Evrope in Primorske terjala grozen davek. Malokatera družina pa posebja brezvezne krutosti sovraštva in vojn, kakor družina Tomažič.

Pino je padel pod fašističnimi streli na openskem strelišču po drugem tržaškem procesu leta 1941. Pinova sestra Danica je bila kruto usmrčena v stanovanju v Ulici Rossetti marca 1944 z možem Stankom Vukom in prijateljem Dragom Zajcem v še ne povsem pojasnenih okoliščinah. »Stric Pepi« pa je bil žrtev zavezniškega bombardiranja nedaleč od vile, ki jo je dal zgraditi, tri mesece po smrti hčere. Vila, ki jo je zgradilo pod-

jetje Ivana Martelanca (med drugim je zgradilo tudi Narodni dom Maksa Fabianija v Ulici Filzi), pa je preživela. Grenak priokus daje tej zgodbi tudi dejstvo, da je dal Pepi – Josip, v kleti svoje vile izgraditi protibombni bunker.

Lepi in boleči spomini

Zgodovine se ne da izbrisati. Josipov bunker je preživel celostno obnovo hiše. Na vrtu vile, kjer so nekoč kokodakale kokoši, kot se je spominjala Danica Colja, se proti nebu še vedno steguje lipa, ki jo je posadil Pino. Majda Colja ima v svojem ljubljanskem stanovanju na Viču leseno jedilnico z luknjami izstrelkov, ki so ji odvzeli ljubljeno sestrično Danico. A o tem včeraj ni želela veliko govoriti.

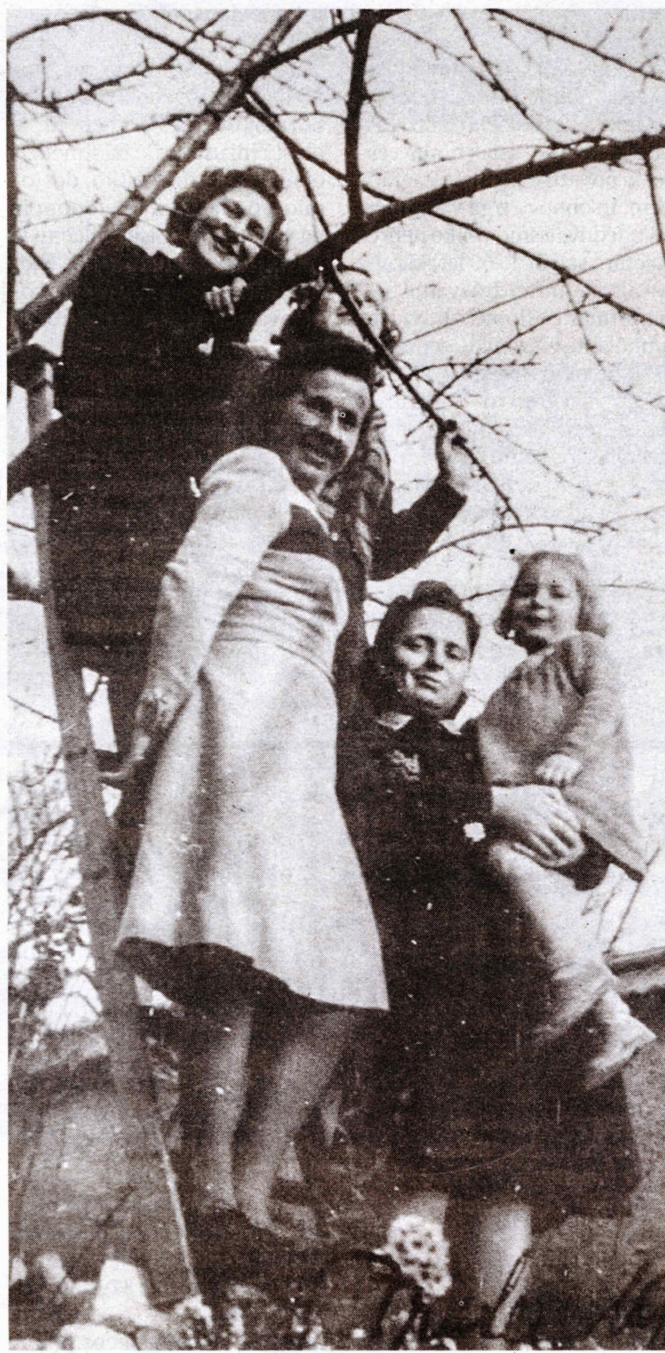
Ime Pinove sestre nosi tudi sestrična Danica Colja, ki se je v vili Tomažič večkrat mudila kot gostja tete Eme. Nanjo se spominja kot na strogo gospo, pri kateri se je bilo treba vedno dobro obnašati. Vsekakor ima Danica veliko razumevanja za pokojno teto, saj Emi življenje ni prizaneslo. Spomnila se je »dejansko obveznih obiskov« tete, predvsem ob njenem rojstnem dnevu. »Na ta kraj me vežejo v glavnem lepi spomini,« je dodala. »Zelo bi se rada zahvalila družini Šuc za povabilo na obisk,« je včeraj dejala Colja. Uraden obisk vile po prenovi je bil težko pričakovani poklon družini in posameznikom, ki so zaznamovali naš prostor in slovenstvo. Danica Colja je vilo sicer v letih nekajkrat obiskala, tudi ob odprtju po prenovi leta 2010.

Majda Colja pa vile po drugi svetovni vojni sploh ni obiskala. Spomin na tiste čase, o katerih sicer rada pripoveduje, je bil včeraj še kako živ in boleč, zato ni hotela vstopiti v vilo. Najraje se je spominjala vsakdanje idile s priljubljeno sestrično in stricem. »Stric Pepi me je nosil na ramah,« se je spomnila podjetnika iz Janeževge Brda v Brkinih. Konzulu, njegovi soprogi in članom rodbine Colja – Tomažič je pripovedovala o zatekanju v Škrbino pred bombardiranjem. Vsi so ji na sončen pomladanski dopoldan na vrtu vile s spoštljivim zanimanjem prisluhnili. Vila Tomažič ima marsikaj povedati. Enako velja za tiste, ki so v njej živeli.

Majda Colja hrani na domu jedilnico iz Ulice Rossetti z luknjami izstrelkov

Skupinska slika Družine sestričen Colja in konzula Gregorja Šuca pod spominsko tablo, ki jo je postavila republika Slovenija TEDESCHI / FOTODAMI@N

Leta 1943 Danica (na vrhu lestve) in štiriletna Majda ARHIV OZE NŠK

Sestrični Danica (levo) in Majda na vrtu vile TEDESCHI/FOTODAMI@N

Iz arhiva Konzul je pokazal uokvirjen članek o stavbi LT / FOTODAMI@N